

Ora Ĵurnalo

Numero 88, Oktobro 2025

La edzino de la maristo sopiras...

Magazino por kulturo kaj plezuro

Bonvolu viziti nian retpaĝon:

www.esperanto-gbg.org

Enhavo

Enhavo.....	2	Anna ĉe la kajo, <i>Helio Duarte</i>	20
Pri Ora Ĵurnalo.....	2	Anna vid kajen, <i>Helio Duarte</i>	20
Espeporko meditas.....	3	Viglaĵ maljunuloj – ŝerco de Josef Kříž	22
Virino ĉe la maro	3	La franca Esperanto-kastelo Greziljono informas.....	22
La kvin protektitaj minoritataj lingvoj	4	Pri la ekspansio de la angla je la kosto de la sveda	23
De fem skyddade minoritetsspråken	4	Om engelskans expansion på svenskans bekostnad	23
De Espoir Kasati, DR Kongo, kiu vizitis Gotenburgon la pasintan someron	6	Nova romano de Sten Johansson – Farango	24
Listo – korektita.....	7	Preskaŭ nur ĉarmaj bestoj en la paŝtejo de nia Sinjoro!.....	24
Korektoj al n:ro 87 de Ora Ĵurnalo fare de Viktoro Pajuk.....	7	Nästan bara rara djur i vår Herres hage!	24
Jarina Ĉornohuz, <i>Viktoro Pajuk</i>	8	El la revuo Djurens rätt n:ro 3, 2025.....	27
Ankoraŭ kelkajn vortojn pri la rus-ukraina milito 1917–1921, <i>Viktoro Pajuk</i>	8	Från tidskriften Djurens rätt nr 3, 2025	27
Danco de skeletoj, <i>Eŭgeno Miĥalskij</i>	9	”Limoj” – Gränser – eldonaĵo de Tidskriftsverkstan.....	28
Memore al la tridekopo, <i>Paŭlo Tiĉina</i>	9	Gränser – publikation av Tidskriftsverkstan	28
Internacia Tago pri tradukado, <i>Viktoro Pajuk</i>	11	Unu jaro ĝis la elekto al la sveda parlamento – granda klimatmanifestacio en Gotenburgo.....	29
”Arto en traduko” de Tony Beckwith.....	12	AKTSE, <i>Emelie Hultman</i>	30
La homa arto de interpretado, <i>Riksablo</i>	14	Albumo.....	32
Aŭtomata traduko – Riproĉo, <i>Walter Klag</i>	18	La Mediteranea Esperanto-Semajno 2026 ..	35
Pri eraroj.....	18		
Ett år till riksdagsval – stor klimatmarsch i Göteborg. Cirka 900 personer deltog.....	19		

Pri Ora Ĵurnalo

Ora Ĵurnalo estas eldonata de Esperanto-Societo de Gotenburgo por subteni la esperantobibliotekon en Stannum, Östadsvägen 68.

Redaktantoj: Siv Burell, 070-721 34 79, siv.burell@gmail.com kaj Ingegerd Granat, 073-502 53 32, ingegerd.granat@gmail.com. Fina paĝarangō: Andreas Nordström, arendsian@hotmail.com.

Limdato por manuskriptoj estas la 1:a en ĉiu monato. Ni deziras kontribuaĵojn pri kulturo, naturo, lingvo, vivstilo, sano, manĝaĵo kaj rakontoj en diversaj temoj.

Ora Ĵurnalo n-ro 88 ankaŭ troviĝas en versio por la poŝtelefono ĉe www.esperanto-gbg.org/88

Espeporko meditas

- ♦ **Enaŭguriĝis la domo de la kvin minoritataj lingvoj** la 4:an de septembro en Redbergsskolan, Gotenburgo. Temas pri la sama konstruaĵo, en kiu troviĝas nia esperanto-kursejo. Gotenburgo estas la unua sveda urbo, kiu ofertas Kulturdomon al la naciaj minoritatoj.
- ♦ **La laboro de tradukistoj kaj interpretistoj** oni atentigas la 30:an de septembro tutmonde. Ankaŭ en Redbergsskolan oni pripensis la tradukproblemojn, sed per tradukprogramo en poŝtelefono, kiun finna knabino ofertis al ni. **Pri tradukprogramo ankaŭ Walter Klag, Vieno, pensas** kaj donas ekzemplon pri aŭtomate tradukita poemo, perfekte pri la signifo de la vortoj, sed sen la rimoj (kaj certe ankaŭ la ritmo)
- ♦ **Pri aktualaj interpretistoj skribas Riksablo, el Britio**, kiu studis iliajn laboron ĉe UK en Brno. **Viktoro Pajuk, Ukrainio, donis al ni la fonon de la Internacia Tago pri tradukado, la 30:an de septembro.** La tradukproblemo ne estas nova. En la jaro 404 agis "la patrono de tradukistoj", sankta Hieronimo.

- ♦ **Anna ĉe la kajo** estas fiktiva rakonto de **Helio Duarte**. Duarte estas fervora amiko de la urbo Gotenburgo. Tre delikata ĉiutaga rakonto kun bona etoso.
- ♦ **Emelie Hultgren, pastro en la plej norda Svedio**, bonvenigas nin al nova vojaĝo inter la montegoj. Grandajn panoramojn ni vidos.
- ♦ **Eraroj troviĝas eĉ en Ora Ĵurnalo** 😊 de tempo al tempo. La redaktoro de Ukraina Stelo, Viktoro Pajuk, atentigis nin, ke mankis la atako de Rusio en 1979 al Ĉeĥoslovakio. Ni dankas lin kaj enmetas la korektitan liston.
- ♦ Se vi ne jam konas **la bestokuraciston kaj verkiston James Herriot**, Ingegerd Granat nun ofertas lian konon, se vi legos kelkajn el liaj libroj, listigitaj fine de la artikolo.
- ♦ La organizo: **La Rajto de la bestoj** atingis sian celon: **neniu kokino en kaĝo!** Pri la kokidoj tamen restas multe da laboro.
- ♦ Ĝis la novembra numero de **Ora Ĵurnalo**, kiu tiam estos 8-jara!

/ Siv

Virino ĉe la maro

La frontbildo estas statuo sur 49 m alta turo en la haveno de Gotenburgo, la pinto de la statuo estas 62 m super la marnivelo. Ĝi estas memorigo pri la 690 maristoj kiuj mortis en la Unua mondmilito, la nomoj troviĝas base. Farita de la skulptisto Ivar Johansson ĝi estis

starigita en 1934. Ĝi nomiĝas *Virino ĉe la maro*, sed estas ankaŭ nomita *La marista edzino*. Laŭ la skulptisto ĝi ne nur temu pri la maltrankvila edzino aŭ patrino, sed ankaŭ memorigu maristojn pri la pensoj kaj preĝoj de la familianoj hejme. *El Wikipedia.*

La kvin protektitaj minoritataj lingvoj ...

De fem skyddade minoritetsspråken ...

de Siv Burell

...nun havas loĝejon en la sama konstruaĵo, kie la Esperanto-klubo sabate havas siajn kursojn kaj kunvenojn. La studronda organizo **Vuxenskolan** posedas la ejon.

La 4-an de septembro estis la enaŭguro de la **Minoritata Domo**.

Ĉie estis belaj dekoracioj, eĉ balonoj. Sur la korto estis Bonveniga komitato. Ankaŭ ĉeestis gardistoj – se io okazus. La mondo ŝanĝiĝis.

Kysy kaikkea puhelimestasi = Demandu ion ajn per via telefono – finna teksto sur la brusto de la junulino. Tekniko helpas pri la traduko.

Mi imagis, ke ĉiu minoritato havus sian propran ĉambron – sed ne. Unu nura ĉambro

...har nu hemvist i samma byggnad som esperantoklubben har sina kurser och sammankomster i.

Den 4-e september var det invigning av **Minoritetshuset**.

Överallt var det vackra dekorationer, t.o.m. ballonger. På gården fanns en välkomstkommitté. Vakter var också närvarande – om något skulle hända.

Kysy kaikkea puhelimestasi = Fråga vad som helst i din telefon. Tekniken hjälper till med översättningen.

Jag trodde, att varje minoritet skulle ha sitt eget rum – men nej. Ett enda rum var en

estas komuna **akceptejo** por reprezentantoj de la minoritataj lingvoj proksime al la B-enirejo. Samkiel ni ili devas aboni ĉambrojn.

Eble Esperanto iom similas al la kvin minoritatoj: **judoj, romaoj, sameoj, svedfinnoj kaj Tornedalanoj (kies lingvo nomiĝas meänkieli)**. Esperanto en Svedio ŝajne riskas formorti. Tamen nia celo ja estas tutmonda, ne ligita nur al Svedio.

gemensam reception för representanter för minoritetsspråken, nära B-ingången. Liksom vi, måste de boka in rum.

Esperanto har kanske en del likheter med de fem minoriteterna: **judar, romer, samer, finnar och tornedalingar**. Esperanto i Sverige verkar riskera att dö ut. Men vårt mål är ju globalt, inte bundet bara till Sverige.

Ekspozicio de bildoj faritaj de reprezentantoj de la minoritatoj.

Samea tendo.

La Leĝo pri Naciaj Minoritatoj kaj minoritataj lingvoj estis adoptita en 2009.

Por ke grupo ricevu statuson kiel nacia malplimulto, la Parlamento decidis pri kelkaj kriterioj, kiujn oni devas plenumi.

La grupo devas havi senton de aparteno, kiu estas distingebla de la resto de la loĝantaro.

Ĝi devas ankaŭ havi religian, lingvan, tradician aŭ kulturan distingon, klare deklaritan deziron konservi sian identecon kaj havi historiajn aŭ longdaŭrajn ligojn al Svedio.

Surbaze de ĉi tiuj kriterioj, **judoj, romaoj, sameoj, svedaj finnoj kaj tornedalanoj** estas agnoskitaj kiel naciaj malplimultoj. **Sameoj ankaŭ estas agnoskitaj kiel indiĝenaj popoloj.**

(Informoj de la Distrikta Administra Konsilantaro en Stokholmo kaj la Samea Parlamento.)

Lagen om Nationella Minoriteter och minoritetsspråk antogs 2009.

För att en grupp ska få status som nationell minoritet, har riksdagen beslutat om ett antal kriterier som ska vara uppfyllda.

Gruppen ska ha en samhörighet, som går att urskilja från den övriga befolkningen.

Den ska vidare ha en religiös, språklig, traditionell eller kulturell särart, en uttalad vilja att behålla sin identitet och ha historiska eller långvariga band med Sverige.

Utifrån dessa kriterier är **judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar** erkända som nationella minoriteter.

Samer är också erkända som urfolk.

(Uppgifter från Länsstyrelsen i Stockholm och sametinget.)

/ Siv

De Espoir Kasati, DR Kongo, kiu vizitis Gotenburgon la pasintan someron

"Saluton,

Mi volas informi vin, ke mi ĉi-jare finis miajn universitatajn studojn kaj bakalaŭriĝis en informadiko."

Ni diras: **Gratulon, Espoir!**

La Esperanto-Societo de Gotenburgo per **Siv**

- ♦ Eterna movadumanto
- ♦ Sekretario de SEA (Spiritisma Esperanto-Asocio)
- ♦ Membro de Afrika Komisiono de UEA
- ♦ Estrarano de TEJO
- ♦ Komitatano B de UEA
- ♦ Esperantista instruisto
- ♦ Respondeculo de konga ilei-sekcio pri instruado kaj trejnado
- ♦ Loĝas en Lubumbashi/DR. Kongo

En numero 87 ni publikigis liston pri *Atakoj de Rusio 1919 – 2022 (El Fejsbuko)*

Jen la korekta listo, korektita de Viktor Payuk, la redaktoro de "Ukraina Stelo".

Listo – korektita

1917 – Rusio atakas Ukrainion

1920 – Rusio atakas Pollandon

1920 – Rusio atakas Azerbajĝanon

1921 – Rusio atakas Armenion

1921 – Rusio atakas Kartvelion

1939 – Sovetunio atakas Pollandon

1939 – Sovetunio atakas Finnlandon

1940 – Sovetunio atakas baltajn landojn

1956 – Sovetunio atakas Hungarion

1968 – Sovetunio atakas Ĉeĥoslovakion

1979 – Sovetunio atakas Afganion

1992 – Rusio atakas Kartvelion

1994 – Rusio atakas Ĉeĉenion

1999 – Rusio atakas Ĉecenion

2008 – Rusio atakas Kartvelion

2014 – Rusio atakas Ukrainion

2015 – Rusio atakas Sirion

2022 – Rusio atakas Ukrainion **grandskale**
(fakte la milito daŭras de 2014)

???? – kaj – ???? /Siv

Korektoj al n:ro 87 de Ora Ĵurnalo fare de Viktoro Pajuk

Viktoro Pajuk

Koran dankon pro via letero kun korektoj, Viktoro Pajuk! Neniu eraro, kiu ne ankaŭ kunportas ion bonan – ni ja ekhavis kontakton kun la ĉefa redaktoro de Ukraina Stelo!

Antaŭ ol doni la vorton al li, mi rekomendas legon de teksto pri li en Vikipedio. Jen ĝi ĉi-sube. / Siv

El Vikipedio: Esperantista agado

Esperantistiĝis en 1979 en Odeso, studento de Odesa Nacia Akademio de Telekomunikado, de 1982 – membro de E-klubo "Amikeco" (nun – "Spinofloro") (Ternopilo), kunfondinto de la Ukraina Esperanto-Asocio (Poltavo, 1989), ĝia prezidanto (1993–1997); **direktoro de revuo Ukraina Stelo (1991), ĝia ĉefa redaktoro (de 2024);** Ĉefa Delegito de Universala Esperanto-Asocio (2001–2011), kompilanto de la du-voluma Esperanta antologio en ukraina lingvo, Ukraina antologio (la lasta – kune kun Volodimir Pacjurko). Honora membro de UkrEA (2019). Liaj literaturaj

ukrainaĵoj de Esperanta originala literaturo aperis en multaj literaturaj periodaĵoj, inter ili – Vsesvit. Multjara kunlaboranto de Monato. Vikipediisto.

Unu el ĉefaj traduk-kontrolistoj (ekde februaro 2013) de la ukraina eldono de "National Geographic – Ukrainio" – revuo de la Nacia Geografia Societo (Usono).

Prezidanto de la Esperanto-Societo de Ĉikago (2006–2011), redaktoro de novaĵbulteno "Saluton!" (2004–2019, pli ol 180 seninterrompaj ĉiumonataj numeroj).

De 2024 – redaktoro de la gazeto de ukrainaj esperantisto Ukraina Stelo.

Pajuk: Korektoj al n-ro 87 de "Ora Ĵurnalo":

p. 13 Atakoj de Rusujo...

En tiu tempo Soveta Rusujo havis la saman flagon kiel USSR (ruĝa koloro de proletara sango).

Rusujo atakis Ukrainujon en 1917 (ne en 1919), tuj post Oktobra renverso.

1968 – Sovetio atakis Ĉeĥoslovakion (ne Afganion).

1979 – Sovetio atakis Afganion.

2022 – Rusujo atakis Ukrainujon grandskale (fakte, la milito daŭras de 2014).

p. 14 Pri Jarina Ĉornohuz...

Vi publikigis foton de Jarina kun E-traduko de ŝiaj poemoj. Jen pri ŝi:

Jarina Ĉornohuz

Jarina Ĉornohuz (n. 1995, Kijivo) estas ukraina poetino, partoprenanto de la rusa-ukraina milito.

Diplomiĝis ĉe la Fakultato de Humanismaj Sciencoj de la Kijivo-Mohila Akademio (2019).

Dum la studado, ŝi ankaŭ laboris ĉe eldonejo kiel tradukisto, kio inkluzivis tradukadon de libroj de la angla al la ukraina. Laŭ la revuo Forbes, ŝi estas inter la 100 plej influaj virinoj en Ukrainio, rangante 29-e.

Ĉornoguz aliĝis al la ukraina militistaro en 2019 kiel medicinisto en la volontula bataliono *Hospitalistoj*, servante kiel batalmedicinisto dum la milito en Donbaso. La 22-an de januaro 2020, ŝia koramiko Mikola Soroĉuk mortis en batalo. Post la morto de ŝia partnero, ŝi fariĝis kontraktita soldato por la Ukraina Armeo, batalante en Popasna, Mariupolo kaj Bahmuto. Ŝi ricevis medalojn *Pro Vivo Savita*, *Pro militservo al Ukrainio*.

Jarina devenas de fama literatura familio de Ĉornohuzoj. Avo – Oleg Ĉornohuz (1936–2022) estis elstara ukraina satiristo de monda nivelo, gajninto de multaj literaturaj premioj. Patro – fama poeto kaj banduristo Jaroslav Ĉornohuz, gajninto de literatura kaj arta premioj.

Aŭtoro de 3 poemaroj: *Kiel fleksiĝas la fajra rondo* (2020, al koramiko Mikola Soroĉuk). Ĉi tiu unua kolekto ricevis la Literaturan premion de I. Ohienko. La dua libro [*dasein: defendo de ĉeesto*] ricevis la plej altan literaturan premion de Ukrainio, la Ŝevĉenkan Nacian Premion. La tria kolekto *Nenies safrano* ĵus aperis en la eldonejo *Meridian Czernowitz*. Ŝiaj verkoj estis tradukitaj en la polan, francan, kaj nun – en Esperanton.

Ankoraŭ kelkajn vortojn pri la rus-ukraina milito 1917–1921

Kiam en Petrogrado (nuna Peterburgo) okazis Februara revolucio de 1917, caro Nikolao la II rezignis kaj potenco transiris al la Portempa registaro, en Kijiva ĉefurbo Kijivo ukraina registaro sub gvido de Miĥajlo Hruŝevskij

deklaris pri la aŭtonomeca kaj baldaŭ pri la tuta sendependenco de Soveta Rusujo (bolŝevistoj de Lenin mortigis membrojn de partneraj partioj).

Lenin direktis taĉmentojn de petrogradaj maristoj kontraŭ Ukrainia Popola Respubliko. Pri tiu tempo fama E-proleta poeto Eŭgeno Miĥalskij verkis poemon "Danco de skeletoj":

Danco de skeletoj

Skeletoj, skeletoj ĉirkaŭe. Mi volas forkuri, ne povas.

Skeletoj dentklakas, grimacas kaj en la dancado sin movas.

Jen ili jam estas proksime kaj manojn ostecajn eltiras

Kaj volas min kapti en brakojn, – mortecan malvarmon elspiras.

Skeletoj alpaŝas senĉese – Skeletoj ridetas rikane...

Mi falas silente genuen, mi provas forkuri, sed vane!

Mi rampas, sed estas malfrue. Min kaptas kaj premas teruro,

Skeletoj dancante alpaŝas, aŭdiĝas obtuza murmuro...

– Ha, jen Vi! Vi volas Vin savi de nia kares', ĉirkaŭpreno?!

Sed ni Vin ekamis – deziras – kaj Vi ja al ni apartenos.

Ni montros al Vi novan mondon – ni donos al Vi la Potencon,

Esencon de l'Scio senfina – nur lasu la vivon sensencan;

Nin sekvu en mondon posttomban – en mondon de solaj spiritoj...

Decidu, Vi hom'! – Ni atendas. Kaj sekvu nin tuj senhezite.

– Ne, ne! Mi ne volas, foriru! Deziras mi vivi ankoraŭ.

Mi amas la vivon kun ĝia sufero kaj akra doloro.

Se estos mi eĉ malfeliĉa – se premos min la efektivo.

Mi restos ĉi tie sur tero; – ne lasos mi kampon de l'Vivo.

Eĉ malgraŭ kruelaj ekbatoj de la Realeco sensenta,

Eĉ malgraŭ solec' de l'animo kaj malgraŭ de l'mensa turmento.

Skeletoj ekhaltis momente en sia senĉesa almovo.

Sed tuje jam grincas, rikanas kaj dancas, dancadas denove.

La 25an de Novembro 1917

Ene de tiu milito, fine de Januaro 1918 okazis batalo apud fervojstacio Kruti

(https://eo.wikipedia.org/wiki/Batalo_%C4%89e_Kruto),

kiam la rusian bolŝevistan sesmil-soldatan taĉmenton sub komando de M. Muravjov, konsistantan el moskvaj soldatoj kaj maristoj de Balta militŝiparo, kontraŭstaris 300-kapa bataliono de studentoj el la Kijiva

Universitato sub la komando de kapitano

Averkij Honĉarenko. Tiun heroan gloragon de la ukraina junularo prikantis renoma ukraina poeto Paŭlo Tiĉina (1891–1967):

Memore al la tridekopo

Ĉe Askolda tombo-monto

Freŝfosita ter':

Tridek junaj ukrainoj

Falis en sufer'.

Kuŝas en la ter' la kremo

De Ukraini'!

Al futur' laŭ sanga vojo

Devos iri ni.

Kiun do atencis venĝe

La perfida man'?

L' suno brilas, ludas vento,

Plaŭdas Dnibr'-titan'...

Ĉu Kaino renaskiĝis?

Dio, punu lin!

La patrion ili ĉiuj

Amis ĝis la fin'.

En la Nova Testamento

Sankta sinofer' –

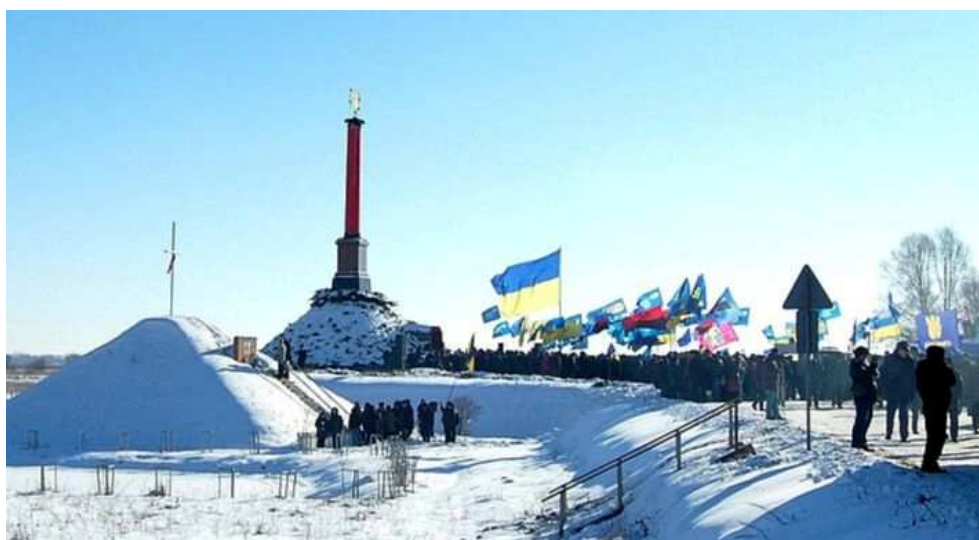
Ĉe Askolda tombo-monto

Freŝfosita ter'.

Tradukis Paŭlo Moĵaev

Entombigo de herooj en majo 1918. Junaj viktimoj de tiu batalo estis enterigita en Kijivo.

Sur la bataalkampo estis strarigita monumento.

Ĉar plejmulto de la taĉmento konsistis el la studentoj de la Kijiva universitato, la monumento kopiis la kolonon de la ĉefa enirejo de la Universitato.

Esperable, tiuj aldonoj helpas al la legantoj de la "Ora Ĵurnalo" kompreni batalon de defendantoj de Ukrainujo kontraŭ moskvanoj

en milito, kiu, fakte, daŭras de la jaro 1654.

Viktoro Pajuk

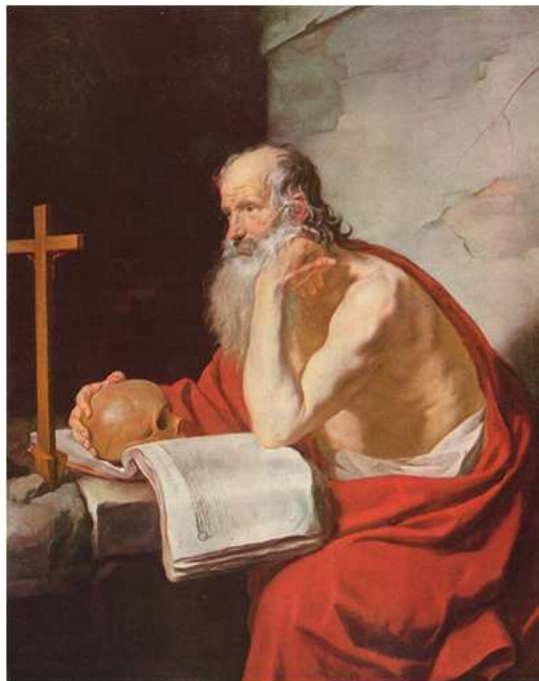
Internacia Tago pri tradukado

La Internacia tago pri tradukado estas festata ĉiujare je la 30-a de Septembro, kio koincidas kun la tago de Sankta Hieronimo, tradukisto-reviziisto, kiu estas konsiderata la pioniro kaj patrono de la tradukistoj, ĉar li tradukis la Biblion ('Vulgato') en la latinan.

Sankta Hieronimo naskiĝis en urbeto Stridono (nuna Bosnio) tri centjarojn pli frue, ol kiam tien ĉi venis blankaj kroatoj de Ukrainio. Li estas konata per sia latina traduko de Biblio (el aramea-hebrea-helena lingvoj), kiun Rom-katolikoj uzas eĉ nun. "Ankoraŭ de tempo de mia juneco mi tradukis ne vorton, sed ideon," – diris St. Hieronimo en 404.

"De tradukado disburĝoniĝis ĉiuj sciencoj" – ĉi tiun citaĵon de Giordano Bruno donis John Florio (1603), samtempulo de Ŝekspiro, la unua kompilanto de la itala-angla vortaro kaj la tradukisto de Dekameron de Boccaccio en la anglan dum la regado de Elizabeto la 1-a. Sed persoj praktikis ĉi tiun ideon multe pli frue. Jam en la 8-a–10-a jarcentoj ekzistis lernejo en Jundiapur (Persujo), kie nestorianaj kristanoj parolis la grekan, judoj parolis la hebrean kaj aramean, kaj hindaj kleruloj parolis la sanskriton. Dum sia ekzisto, la skolanoj tradukis la plej bonajn atingojn de scienco kaj kulturo en la araban.

La celo de la Internacia tago pri tradukado estas reaserti, ke la profesio kaj arto de tradukistoj, terminologoj kaj interpretistoj ludas gravan rolon por atingi la celojn kaj principojn de la Ĉarto de UN, proksimigante popolojn, antaŭenigante dialogon, interkompreniĝon kaj kunlaboron, garantianta disvolviĝon kaj plifortigante pacon kaj sekurecon internacie. Kie ajn io

estas parolata, skribata, legata aŭ kantata, tradukistoj partoprenas. Estas danke al ili ke la mondo povas rimarki la scion de ĉiuj aliaj homoj en sia propra lingvo kaj eble ŝanĝi ilian konscion.

Kompetenta tradukisto estas ne nur dulingva sed ankaŭ dukultura. Lingvo ne estas nur kolekto de vortoj kaj de gramatikaj kaj sintaksaj reguloj por generi frazojn, sed ankaŭ vasta interkonekta sistemo de konotacioj kaj kulturaj referencoj, kies majstrado, skribas lingvisto Mario Pei, "preskaŭ estas dumviva laboro".

Mi kore gratulas kolegojn kaj samideanojn-tradukistojn okaze de nia profesia dumviva festo, ja Esperantistoj estas preskaŭ ĉiutagaj tradukantoj! Estu sanaj!

Viktoro Pajuk

ATA-certigita angla-ukraina tradukisto

P.S. Por imagi laboron de tradukisto, bv legi ĉi suban rakonton.

"Arto en traduko" de Tony Beckwith

La angla originalo unue aperis en la aŭtuna 2010 numero de "Source" – reta bulteno de Literatura Fako de ATA (Amerika Tradukista Asocio) kaj poste estis surpaperigita por la januara numero 2011 de "The ATA Chronicle". La publikado de la traduko estas permesita.

*"En piedpilko bone ludi ne sufiĉas:
oni devas senti la ludon profunde."
Jules Rimet*

Madrido varmis somere. Mia loĝejo estis sufoka kun la fermitaj fenestroj, kaj la malfermo de ili ne multe helpis. La ĉiujara elirego de patrinoj kun infanoj estis je sia apogeo, kaj la urbo sentis sin komforte malplena pro la foresto de tiuj, kiuj retiriĝis de la varmego por pasigi kion eble plej longan tempon en la montoj aŭ ĉe la marbordo. Por mi tio estis la plej ŝatata tempo de jaro.

Estis jam post la noktomezo, kaj mi sidis en la flaketo da lumo en la malhela gast-ĉambro sur la tria etaĝo. La fenestro antaŭ mi estis malfermita, enkadrigante mian vidon de la nokta ĉielo pendanta super la kvieta kvartalo. La varma aero pigre kirliĝis ĉirkaŭ mi kaj mi sidis ĉe mia skribtablo, la fingroj sur la klavaro de mia tajpilo – verda porteblo Olivetti, mia fiero kaj ĝojo.

Kutima afero. Oni telefonis al mi posttagmeze por diri pri la projekto kun strikta limdato, kaj oni tute komprenus, se mi postulus la krompagon pro la urĝeco – ĉu mi interesiĝus? Konsuela enlitiĝis post la vespermanĝo kaj mi restis kun Olivetti kaj la intriga malantaŭ-kulisa rakonto pri ŝere-komerco en Andaluzio, kiu inkluzivis ampleksan historion de la suda Hispanio. Bone verkita de elokventa hispano, kun tre agrabla flueco kaj stilo, ĝi estis gracie bildeca, vera plezuro por legi. Miraklo! Kaj longa – do, mi planis ne dormi la tutan nokton.

Frumatene Konsuela ekstaris malantaŭ mi, tenante siajn manojn sur miaj ŝultroj kaj rigardante la ĉielon. "Vi ĉiam faras tion,

ricevante ion similan," ŝi diris. Mi kapjesis. "Via traduko fariĝas via *querida*," ŝi murmuris, forturnante sin, "via amatino." Ŝi pravis. La similan tradukon oni devas trakti atente. Ĝi enhavas tiom da nuancoj kaj subtilaĵoj, ke oni devas senbarakte permesi la entiriĝon. Tio postulas cedi pormomente la tutan vivon, kaj siavice stimulas pinglopintan fokusiĝon, kiu estos riĉe rekompencata.

Vicoj de miaj pensoj estis interrompitaj, kaj mi rektiĝis streĉante en la seĝo. Mia kolo estis rigidinta, ankaŭ la ŝultroj. Mi ekstaris, proksimiĝis al la fenestro kaj rigardis malsupren. Viro promenis laŭ la trotuaro de la kontraŭa stratflanko, lia ombra silueto longiĝis en lumo de la stratlanternoj. Unu mano en la poŝo, la alia svingis flanke. Atinginte la angulon, li foriĝis. Nun la strato estis senhoma kaj kvieta, kaj strange bonvena. Mi lasis noton sur la tajpilo kaj iris malsupren. La kafejo "Gijón" estis proksime, kaj estos agrable promeni tien. "Gijón", ŝajne, neniam estis fermata, kaj kelkaj gastoj jam sidis tie, kiam mi alvenis. Mi mendis viskion kun sodakvo en alta glaso. Mano falis sur mian ŝultron, kaj mi turnis min. "Hombre, ¡Javier!" Ksaviero estas verkisto, kiu laboris ankaŭ kiel tradukisto, deviganta fari tion pro cirkonstancoj. Li komprenas noktulojn de sia propra sperto kaj deziras scii, "Kiel vi fartas?"

"Ĉio bonordas," mi diris al li. La rakontado estas bona, la vortprovizo estas bona, sed mi estas penanta transdoni la tonon de la originalo; vi ja scias, la etoson, la deĵo, la

esencon de Andaluzio, kio estas tiom grava parto de la novelo. Ĝis nun mi ne kaptis tion.”

Ksaviero larĝe ridetis kaj mendis ankoraŭ po unu trinkaĵo. ”Etoso? Dejo? Esenco? Kiaj vortoj! Kion vi intencas fari, krei artaĵon?”

Kelkaj estas bone verkitaj, sed tre malofte ni trovas ion nepre tradukindan. Tio ĉi estas unu el tiaj. Mi volus fari tion, kion faris la verkisto hispane. Mi volas, ke la angla versio posedu saman *duende*, la saman magian kvaliton, kiel la originalo.”

Ksaviero kapjesis kaj ekridetis. ”Mi rekonas ĉi tiujn simptomojn! Ankaŭ mi jam estis trafita, samkiel vi ĉi vespere. Laŭ mi, amiko mia, transfuzo de flamenko – jen kion vi bezonas ĉi-momente. Iru, mi regalos per trinkaĵoj en ”Las Brujas”.

Nenio estas pli animplena, ol sonoj de la flamenka kantisto, precipe kiam ĝi serpentumas ene kaj ekstere de la muziko de la flamenka gitaro por serenadi la krudan pasion de la flamenka dancisto. En la malhela, fuma lumo en ”Las Brujas” ni sentis la pulsadon de aplaŭdantaj manoj kaj la pistadon de kalkanoj, kaj ni ekspiris iomete pli profunde. ”Vi deziras priskribi la odoron kaj la esencon de Andaluzio?” Ksaviero kriegis. ”Tio ĉi estas vera Andaluzio.” Li pravis. Flamenko venis de Nord-Afriko kun la maŭroj kaj suda Hispanio heredis la muzikon de la dezerto. Ekde tiam, la grandaj urboj Granado, Sevilo kaj Kordobo produktis generacion post generacio de flamenkaj artistoj, kiuj konservas la tradicion de iliaj prapatroj, de tiuj, kiuj ekloĝis en Andaluso. ”Kaj ĝi ne estas nur tio, kion vi povas aŭdi ĉe flamenka *tabla*o, kiel tiu ĉi,” aldonis Ksaviero. ”Iam eksidu kviete, prefereble kun okuloj fermitaj, kaj aŭskultu – vere aŭskultu! – al Recuerdos de la Alhambra de Tárrega. Vi saturiĝos per la esenco de la sudo.”

La strato estis senhoma, kiam ni lasis la trinkejon. Ni piediris tra la Calle Mayor al la

Paseo kaj baldaŭ estis rigardantaj la Muzeon Prado, blanke lumanta apud la Parque Retiro. ”Ĉu vi deziras meti iom da arto en vian tradukon?” Ksaviero demandis, indikante per sia cigaro. ”Estas multe da arto tie!”

”Estas domaĝo, ke ĝi estas fermita,” mi diris.

”Por favor!” ekspudetis Ksaviero, frapante sian frunton per la libera mano. ”Kiel vi intencas enmeti arton en vian tradukon kun la simila sinteno? Iru kun mi!” Li prenis mian brakon kaj kondukis min trans la straton, poste li malrapide promenigis min tien kaj reen laŭ apudmuzea trotuaro, parolante serioze kaj trude. ”Se vi volas, ke via traduko estu arta kreaĵo, la arto devas esti ene de vi. Ĉio vidata kaj kompenata de vi inspiru vian vort-elekton. Pensu pri la pentraĵoj kaj la skulptaĵoj, viditaj tie ĉi. Memoru pri Goyas, Velásques, la malnovaj majstroj, ĉu vi povas imagi ilin en via menso? Rigardu ilin pli atente. Ili ja parolas al vi; ili volas ion diri al vi. Aŭskultu!”

Mi faris tion, kaj mia menso estis plenigita per pensoj de formo kaj koloro, propocio kaj perspektivo. La fingroj de la statuaj manoj

ekmovis, kaj la siluetoj de ŝia ŝtona korpo memorigis al mi jam konatan belecon. Resono de historio eniris mian memoron, kaj la pasinteco ekpaŝis antaŭen en la lumon. Ĉio havis ritmon kaj kialon, kaj mi eksentis, kion oni penis diri. Subite mi ekvolis reveni al mia traduko. Mi diris tion al Ksaviero kaj li ekridis, "Ĉu vi aŭdis la urĝan vokon de la amatino, kiun vi ne povas ignori? Do, tempo venis. Ni iru hejmen!"

Ni devis trapasi nur kelkajn kvartalojn, kaj promenado estis agrabla, unu mano en la poŝo dum la alia svingis flanke. La senhomeco de la stratoj kreis senton de spaco, proponanta senfinajn eblecojn. La graciaj linioj de trafikcirklo aludis al pli frua epoko,

kiam estis tempo por paŭzi kaj gustumi specifajn momentojn, vivi pli malrapide kaj en harmonio kun onia ĉirkaŭaĵo. Idilia tempo, venis al mi en la kapon, kiam ŝereo epitomigis vivmanieron.

Reen en la loĝejon, la lampo ankoraŭ brilis super la tajpilo. Mia noto restis nelegita. Mi fermis la kuirejan pordon kaj preparis iom da kafo. Poste mi staris ĉe la fenestro kaj rigardis la unuan lumon, aperanta sur la horizonto. Mia menso estis klara kaj mi sentis min ekscitita. Mi sidiĝis kaj eklaboris.

*Esperantigis membroj de la Esperanto Societo
de Ŝikago*

La homa arto de interpretado

Riksablo, somere 2025

Ĉi-somere mi unuafoje ĉeestis Universalan Kongreson de Esperanto, kiu okazis en la urbo Burno, ĉefurbo de Moravio, en Ĉeĥio. Mi spertis multaj okazaĵojn, kaj feliĉajn kaj ne tiom, sed la plej pensiga temo, kiu restas poste en mia menso, estas la malfacila arto de interpretado. Mi ne skribas pri tradukado. Por fari tradukon, oni kutime laboras papere aŭ ekrane, plejofte helpante de vortaro; kaj oni ĝenerale havas tempon por kontroli malnetan version kaj serĉi esprimojn pli ĝustajn aŭ pli elegantajn. Male, mi skribas pri situacio en kiu unu homo parolas en sian lingvon kaj alia homo, tuj kiam paŭzas la parolanto, devas esprimi la signifojn (kiel eble plej similajn) en alia lingvo, alterne.

Grandaj internaciaj organizoj dungas profesiajn interpretistojn por tia laboro, sed la temo eniris mian menson dum la UK ĉar mi spektis/aŭdis plurajn epizodojn kiam neprofesiaj interpretantoj devis praktiki tiun arton dum la kongreso. Unu ekzemplo estis de la korea al Esperanto, la aliaj estis de la ĉeĥa al Esperanto. Mi opinias, ke tio estas

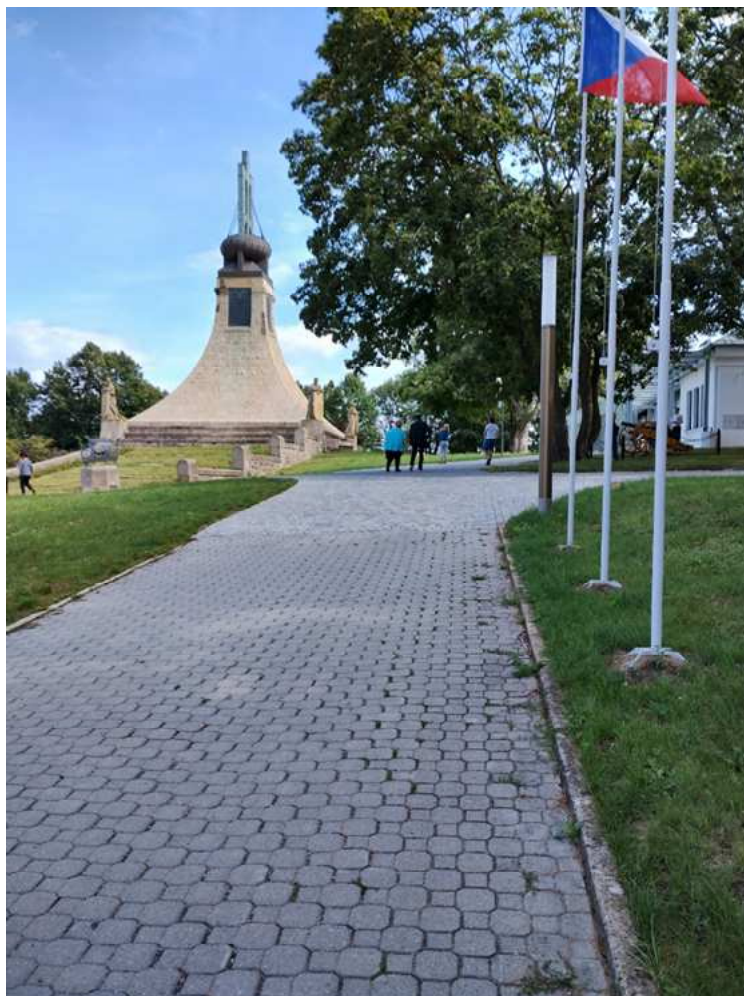
laŭtema ĉar unu el la temoj de la kongreso estis «Esperanto kiel ponto inter popoloj». Interpretado kreas ponton inter homoj.

Mi ne estas speciale lerta pri tiu ĉi temo, sed eble mi taŭgas por diskuti ĝin pro du kialoj: unue, mi iom post iom surdiĝas; due, mia scio de Esperanto malperfektas. Kial tiaj difektoj iasence valorigas miajn opiniojn prie? Ĉar bona interpretado devas funkcii ne nur por tre lerta aŭdantaro sed ankaŭ por tiuj kies komprenkapablo proksimas al la marĝeno inter sukceso kaj fiasko.

Mia unua ekzemplo okazis dum prelego pri Ŭonbulismo. (La unua litero, ŭ, laŭ nia akademio, ne konformas al la ĝusta skribmaniero de Esperanto, sed mi trovas ĝin ĉarma.) Ankaŭ ĉarma en miaj okuloj kaj oreloj estis la homa interagado inter interpretantino kaj majstro de meditado dum la sesio. La spertulo parolis, ne tro rapide, en la korea kaj la interpretantino tradukis por ni en Esperanton. Ne nur estis ŝiaj esprimoj tute komprenablaj de mi, la eterna surdiĝonto, mi ankaŭ ĝuis la etoson inter la parolanto kaj la

interpretanto. Ja, mi supozis ke ŝi estas samkredano kun li, kaj certe ŝi montris respekton, sed ŝia sinteno ne estis tute humila; la vorto mi elektis por priskribi la komunika etoso inter la paro estis «ludema». Mi konjektas ke tio spegulas la filozofion de

Ŭonbulismo. Kompreneble, mi ne povas juĝi ĉu la lingva interpretado estis ĝusta; kaj vi ne povas juĝi ĉu mia interpreto de la interhoma sinteno estis ĝusta, sed ajnakaze tiu sperto plaĉis al mi, kaj levis la temon de interpretado en mia menso.

Sekva kazo de interpretado okazis dum ekskurso por viziti la batalkampon de Austerlitz kie Napoleono venkis la du imperiestrojn de Aŭstrio kaj Rusio. Kvankam mi jam vizitis Burno en 2010, mi nur sciis pro la kongresaj dokumentoj ke tiu batalo okazis malpli ol 20 kilometrojn for de Burno, en 1805, apud vilaĝo kiu nun nomiĝas Slavkov. La buso prenis nin unue al la monteto Ĵuranj, kiu estis la ĉefstabejo de Napoleono dum la batalo. De tie ni povis vidi la monteton Prazen, la ĉefstabejo de la du kontraŭaj imperiestroj. Ankaŭ ĉe Ĵuranj oni povas vidi metalan mapon de la batalkampo sur

pedestalo. Mi ne lernis multajn detalojn de tiu mapo, sed bonŝance membro de la loka organizantaro, Marek, estis kun ni. Li estas lokano kiu entuziasme informis nin pri la fruaj etapoj de la batalo.

Post tiam ni revenis al la buso kaj veturis al la monteto Prazen. Tie oni konstruis, pli ol jarcenton post la batalo, memorigan monumenton al la mortintoj de kvar popoloj, aŭstra, franca, rusa kaj ĉeĥa. Tie ĉiĉerono kuniĝis al ni. Marek interpretis inter la ĉiĉerono kaj ni turistoj, denove entuziasme. Do mi akiris alian ekzemplon de interpretado por pripensi. Denove la etoso inter la du

agantoj ŝajnis harmonia. Ambaŭ homoj estis kleraj pri la temo, kaj ili ŝajnis ĝui la ŝancon informi aliulojn pri iliaj scioj. Mi sentis ke mi povis kompreni preskaŭ ĉion, kion Marek diris.

Post tagmanĝo en la kastelo Slavkov, la ekskurso inkluzivis rondiron tra multaj ĉambroj en la kastelo, kun alia ĉiĉerono. Komence de la rondiro ni devis porti grandajn pantoflojn super niaj ŝuoj por protekti la plankojn kaj valorajn tapiŝojn kontraŭ niaj malpuraj tretadoj. Tie mi havis alian ekzemplon de la arto de interpretado. Ĝi komenciĝis bone, sed la rondiro daŭris dum preskaŭ horo kaj duono, kaj nia neprofesia interpretanto, Josef, kutime marŝis helpe de lambastonoj. Mi laciĝis post ĉirkaŭ duonhoro. Ankaŭ evidentiĝis, ke Josef pli kaj pli laciĝis. Kiel lia voĉo malfortiĝis kaj malrapidiĝis, la frazoj kaj precipe la gestoj de la ĉiĉerono iĝis ĉiam pli energiaj. Do mi akiris por mia mensa kolekto de tiu arto alian ekzemplon, ne tiom harmonian kiom la aliaj.

Sekvatage, la kongresejo restis fermita, kaj neniuj oficiala programero okazis. Do mi povis esplori la urbon kaj trovis informojn kaj poŝtoŝtampojn, kie mi povis sendi poŝtkartojn al miaj nepoj. Ankaŭ mi povas sperti specon de interpretado, ne tre kontentiga.

Ĉe la urba informejo mi renkontis korean kongresaninon, kaj invitis ŝin kafumi. Ni sidiĝis en apuda kafejo kaj mendis niajn trinkaĵojn. Pro malsukceso en serioztema konversacio je la hieraŭo, mi iom timis ke mi ne bone povus apogi sukcesan interkomunikadon. Tute malsimila afero! Montriĝis ke ŝi jam ĉeestis tri aliajn esperantajn eventojn ĉi-somere, en kelkaj landoj, inkluzive de la Baltaj Esperanto-Tagoj en Kaŭno, Litovio, kaj intencis partopreni en kvaran post la Universala Kongreso. Tamen, ŝi ne bone parolis esperante. Ŝajnis ke ŝi sufiĉe

bone komprenis min, sed kiam ŝi volis komuniki, ŝi skribis kaj desegnis en kajero kaj montris ĝin al mi, aŭ tajpis en ŝian poŝtelefono koree kaj montris al mi la tradukon esperantan. Jes, ni sukcesis transdoni iom da informo tiamaniere, sed malglate. Laŭ mi, tio ne estis vera konversacio, kaj iom kontraŭ centra celo de Esperanto.

Du tagojn poste, elstara sperto por mi estis alia ekskurso, al la Vilao Tugendhat, kiu situas tre proksime al la kongresejo. Tiu domo estas mondfama ekzemplo de modernista arkitekturo. Ludwig Mies van der Rohe dezajnis ĝin. La konstruaĵo havas eventoplenan historion. Ĝia konstruo komenciĝis en 1929 kaj finiĝis en 1930. La posedantoj estis juda geedziĝa paro kiu devis forflugi ĵus antaŭ ol kiam la naziistoj invadis Ĉeĥoslovakion en 1938. Ĝi funkciis kiel loĝejo kun oficejoj por germanaj militistoj ĝis la soveta armeo forpuŝis la germanojn en 1945. Tiam, laŭdire, ĝi estis portempe ĉevalejo kaj en tiu periodo la plejparto de la mebloj estis perdita aŭ detruita. Post la milito la konstruaĵo havis diversajn uzojn, ekzemple kiel dancloĝejo. Nur post 2002 ĝi iĝis parto de la ĉeĥa kaj homa heredaĵo kaj nun estas vizitinda muzeo.

https://eo.wikipedia.org/wiki/Vilao_Tugendhat

Bonŝance la plej multekosta kaj, laŭ mi, la plej bela el la internaj valoroj ne estis difektita. Temas pri la muro farita de marmoro el la atlasaj montoj. Mi legis rete, ke tiu muro kostis 3 milionojn da tiutempaj ĉeĥaj kronoj, el plena kosto de 8 milionoj da kronoj por la tuta konstruaĵo. Fama diraĵo de Mies van der Rohe estis «malpli estas pli», kiu ŝajne malkongruas kun tiom da elspezo; sed ajnakaze ege plaĉas al mi vidi la rezulton de tiu kontraŭdiro.

Tiu vizito provizis al mi aldonan okazon por spekti ekzemplon de la arto de interpretado. Tiufoje estis denove harmonia. Laŭ mia percepto, nia loka interpretantino interagis bone kun la ĉiĉeronino. Ambaŭ ŝajnis entuziasmaj kaj la ĉiĉeronino evidente havis abundan scion pri la konstruaĵo kaj abundan sperton de priparoli ĝin. Nur dum la finaj dek minutoj de du-hora rondiro nia interpretantino ŝajnis iom laciĝi, rememorigo ke tiu arto ne estas facila.

Do, pozitiva aspekto de mia ĉeesto estis spektado kaj aŭskulto de pluraj ekzemploj de interpretado. Nun mi pli aprezas tiu malfacilan arton. Mi ne povas diri ion tre profundan tiuteme, krom, eble, rilate al temo de la kongreso – pontoj inter popoloj, speciale per teknologio. Iuj ŝajne pensas ke maŝintradukado fare de artefaritaj intelektoj povus interkomprenigi nin, sen multe da peno. Dum la kongreso mi spertis unu okazon en kiu maŝintradukado estis uzita tiel kaj kelkaj kiam mi spektis interhoman interpretadon. Sendube la interhomaj versioj estis multe pli preferindaj, laŭ mi. En bone

funkcianta interpretado, la du agantoj evidente havas reciprokan fidon kaj respekton. Krome ili povas demandi klarigojn, unu al la alia, laŭbezone. Ĉu ni volas perdi ĉion tion kaj doni la tutan respondecon al artefarita intelekto? Mi esperas ke ne.

En la kazoj, kiujn mi atestis, Esperanto ja funkciis kiel ponto. Tamen la larĝeco kaj forteco de la ponto dependis de la etoso inter la du partoprenintoj. Mi konkludas, ke nur se ili ĝuas la interagadon kaj entuziasmas pri la temo, kaj precipe se ili ŝatas unu la alian, harmonio regos kaj la procedo funkcios bone. (Parenteze, kiam unu iom perdis viglon, ekstra energio de la alia ne helpis multe.) Entute, interpretado estas homa afero, kaj maŝinoj ankoraŭ havas nur etan rolon en la subteno de tiu komunika arto.

[© 2025. Ĉi tiu artikolo estas aŭtorita de Riksablo per Kreaj Komunaĵoj: Atribuite-Samkondiĉe 4.0 Tutmonda (CC BY-SA 4.0).

Vidu:

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

/ Riksablo

Aŭtomata traduko – Riproĉo

sendita de Walter Klag, Aŭstrio

”Mi volis nur montri, ke per <https://www.webtran.de/esperanto/> oni povas traduki poemon de Eo al la germana sen eraroj, kvankam sen rimoj.

Amike salutas Walter”

Julio Baghy verkis la poemon:

Vi donis al mi rozon,
sed dornoj pikas min.
Rabinte la ripozon
turmentas vi sen fin’.

Se estus vi doninta
nur dornojn sen la roz’,
mi ilin forĵetinte
nun vivus en ripoz’.

Tadel (kritiko) al la aŭtomata traduko:

Du gabst mir eine Rose,
doch Dornen stechen mich.
Du raubst mir die Ruhe
und quälst mich endlos.

Hättest du mir nur Dornen
ohne die Rose gegeben,
würde ich jetzt in Ruhe leben,
nachdem ich sie weggeworfen habe.

Pri eraroj

El Facebook... Herregud & Co + komentoj.

Se vi ne lernas de viaj eraroj, ne estas sencon fari ilin.

– Ne, estas tiel simple. Aŭ vi lernas de ili aŭ vi evitas ilin.

– Tiam vi devas lerni de la eraroj de aliaj homoj, vi ne vivas sufiĉe longe por fari ilin ĉiujn mem.

Om man inte lär sig av sina misstag, finns det ingen anledning att göra dem.

– Nej precis så enkelt är det. Antingen lär man sig eller så undviker man dem.

– Å sen ska man lära sej av andras misstag, man lever inte så länge så man hinner begå alla själv.

– Alla misstag är inte så farliga heller.

– Man vet ju inte, att det är ett misstag, innan man gjort det.

Citat av Martinus:

”Ingen kan undvika att göra misstag på de fält där man ingen kunskap har. Och om man inte fick möjlighet att göra misstag, skulle man aldrig kunna tillägna sig kunskap. ...

Det var denna orubbliga kosmiska sanning som låg till grund för hans [Jesus] yttrande, att människorna dagligen skulle förlåta inte bara sju gånger utan sjuttiosju gånger, vilket i själva

- Ankaŭ ne ĉiuj eraroj estas tiel malbonaj.
- Vi ne scias, ke ĝi estas eraro, ĝis vi faris ĝin.

Citaĵo de Martinus:

”Neniu povas eviti fari erarojn en tiuj kampoj, kie oni ne havas scion. Kaj se oni ne ricevas la ŝancon fari erarojn, oni neniam povus akiri scion. ...

Estis ĉi tiu neŝanceblebla kosma vero, kiu estis la bazo por lia [de Jesuo] deklaro, ke homoj

verket innebär att de skulle förlåta sin nästa eller sina medmänniskor i alla situationer som över huvud taget dagligen kunde uppstå.”
(Från Livets Bog, st. 2129)

/Siv

pardonu ne nur sep fojojn tage, sed sepdek sep fojojn, kio en realeco signifas, ke ili pardonu sian proksimulon aŭ kunhomojn en ĉiuj situacioj, kiuj povus ekesti ĉiutage.”
(El Livets Bog, st. 2129)

Ett år till riksdagsval – stor klimatmarsch i Göteborg. Cirka 900 personer deltog.

(från Göteborgs-Posten)

På dagen ett år kvar till riksdagsval, då är det dags att säga ifrån. Det tycker de runt 900 som samlat sig på Järntorget för dagens klimatmarsch.

– 89 procent av jordens befolkning vill ha en bättre klimatpolitik, säger arrangören Susanna Arolin. Siffran om att 89 procent av jordens befolkning vill ha en mer kraftfull klimatpolitik har Susanna Arolin fått från en internationell studie, där över 130 000 personer i 125 länder deltog. I april uppmärksammade Sveriges Radio studien. Den siffran återkommer på flera sätt under lördagens klimatmarsch, bland annat på skyltar, i slagord och i sånger.

Extinction Rebellion är ett internationellt nätverk, med det uttalade syftet att använda civil olydnad för att driva igenom radikala åtgärder mot den globala uppvärmningen. Till dagens klimatmarsch står de som arrangörer tillsammans med 14 andra grupper och organisationer. Bland organisatörerna står bland andra **Fridays for future**, **Rebellmammor** och **Ta Tillbaka Framtiden**.

Marschen tog sin början på Järntorget, fortsatta via Haga och Vasastaden, ner för Viktoriagatan och Magasinsgatan innan det svängde av på Kungsgatan och kom ut på Östra Hamngatan. Det hördes musik, sånger, ramsor, slagord och mer eller mindre bestämda röster.

– Vi måste jobba tillsammans för det här, klimathotet gäller oss alla men samtidigt tror vi på att sprida glädje under

demonstrationen.

/Jesper Bernspång, Göteborgs-Posten

Anna ĉe la kajo – Anna vid kajen

El la Facebook-grupo "Historio de Gotenburgo" de Helio Duarte, kiu estas granda kultura persono kaj konanto de Gotenburgo kaj ties historio.

Ur Facebookgruppen "Göteborgs historia" av Helio Duarte, som är en stor kulturpersonlighet och kännare av Göteborg och dess historia.

Mi nur petas, ke vi vivu pli longe ol mi. Por ke mi neniam devu vivi eĉ unu tagon sen vi. La vortoj revenis al Anna kelkfoje, kiel melodio el alia tempo. Ŝi vere ne sciis, kie ŝi unue aŭdis ilin, eble en libro, eble de iu pli maljuna parenco. Sed la signifo estis klara al ŝi: tio, kion vi iam amis, neniam forlasos vin.

En aŭtuna tago ŝi promenis tra Gotenburgo, la urbo kie ŝia vivo formiĝis. La ĉielo estis klara kaj blua, sed la aero jam portis la freŝecon de vintro. Ŝi tiris sian mantelon pli streĉe ĉirkaŭ sin kaj sekvis la spuron de memoroj.

Ĉe Linnégatan estis kvazaŭ la tempo haltis. Ŝi aŭdis la grincon de la tramo turniĝante ĉe la haltejo, la saman sonon kiel en ŝia infanaĝo, kiam ŝi kaj ŝia frato kuris laŭ la trotuaro, ĉasataj de la vento. La bakejo ĉe la angulo jam ne ekzistis, sed ŝi ankoraŭ povis flari la panon, kiu iam estis varma en ŝiaj brakoj.

Det enda jag ber om är att du lever längre än jag. Så att jag aldrig behöver leva en dag utan dig. Orden kom tillbaka till Anna ibland, som en melodi från en annan tid. Hon visste inte riktigt varifrån hon hört dem första gången, kanske från en bok, kanske från någon äldre släkting. Men innebörden var tydlig för henne: det man älskade skulle aldrig lämna en.

En höstdag gick hon genom Göteborg, staden där hennes liv hade tagit form. Himlen var klar och blå, men luften bar redan på vinterns skärpa. Hon drog kappan tätare om sig och följde minnenas spår.

Vid Linnégatan var det som om tiden stod stilla. Hon hörde gnisslet från spårvagnen när den svängde vid hållplatsen, samma ljud som i hennes barndom när hon och hennes bror sprang längs trottoaren, jagade av vinden. På hörnet låg inte längre bageriet, men hon

Anna haltis antaŭ pordego. Ŝi apogis sian manon sur la eluzitan lignon kaj vidis en sia menso kiel ŝia patrino iam eliris de tie, kun sia ŝalo forte ligita sub la mentono kaj sia korbo plena de legomoj el la bazaro. Ŝi memoris la konversaciojn, la ridojn, sed ankaŭ la seriozan tonon kiam plenkreskuloj parolis pri la ŝanĝoj en la urbo, pri domoj kiuj estos detruitaj kaj kvartaloj kiuj malaperos.

Daŭrigante sian marŝadon, ŝi malsupreniris al Masthuggskajen. La mara aero trafis ŝin, sala kaj nebulmalvarma, sed por Anna ĝi estis sendanĝera. Ŝi staris ĉi tie multfoje kun sia patro. Li kutimis stari kun la manoj profunde en la poŝoj de sia mantelo, la cigaredo brilanta inter la fingroj, kaj lia rigardo direktita al la horizonto.

“Vi vidas, Anna,” li diris. “La maro parolas al ni, sed nur tiuj, kiuj atendas, povas aŭdi la vortojn.”

Ŝi estis tiam malgranda kaj ne vere komprenis, sed nun, multajn jarojn poste, ŝi preskaŭ povis aŭdi la lingvon de la ondoj. Ŝi vidis en sia menso kiel la ŝipoj glitis en la kanalon, malrapidaj kaj pezaj, kaj kiel ili kunportis revojn kaj adiaŭojn.

Maljuna viro staris kelkajn paŝojn for, kun la sama rigardo, kiun ŝia patro iam havis. Iliaj okuloj renkontiĝis por mallonga momento, kaj en lia kapjeso Anna pensis, ke ŝi sentis ian silentan komprenon. Senton, ke ĉiuj, kiuj amis ĉi tiun urbon, estis unuiĝintaj, eĉ se ili neniam interŝanĝis vorton.

Anna komencis piediri hejmen, sed ĉiu paŝo estis plena de ĉeesto. Ŝi aŭdis la ridojn de infanoj el korto, kiu jam ne ekzistis, ŝi vidis la virinojn portantajn nutraĵsakojn supren laŭ la deklivoj de Masthugget, ŝi sentis la sonon de martelado el la ŝipkonstruejoj, kiuj iam donis ritmon al la tuta urbo.

Kiam ŝi atingis sian pordegon, ŝi haltis. Ŝi ridetis, ĉar ŝi sciis, ke oni neniam vere devas vivi eĉ unu tagon sen sia urbo. Gotenburgo vivis en ŝi, en ŝiaj memoroj, en ĉio, kion ŝi portis antaŭen.

kunde ĉi ankoraŭ kien doften av brodet som en gång låg varmt i hennes armar.

Anna stannade framför en port. Hon lät handen vila mot det slitna träet och såg för sitt inre hur hennes mor en gång kommit ut därifrån, med schalen knuten hårt under hakan och korgen fylld med grönsaker från saluhallen. Hon mindes samtalen, skrattet, men också den allvarliga tonen när vuxna pratade om förändringarna i staden, om hus som skulle rivas och kvarter som skulle försvinna.

När hon fortsatte sin vandring kom hon ner mot Masthuggskajen. Havsluften slog emot henne, salt och rå, men för Anna var den trygg. Här hade hon stått många gånger med sin far. Han brukade ställa sig med händerna djupt i rockfickorna, cigaretten glödande mellan fingrarna, och blicken riktad mot horisonten.

“Ser du, Anna,” hade han sagt. “Havet pratar med oss, men det är bara den som väntar som kan höra orden.”

Hon var liten då och förstod inte riktigt, men nu, många år senare, kunde hon nästan höra vågornas språk. Hon såg för sitt inre hur fartygen gled ut i farleden, långsamma och tunga, och hur de förde med sig drömmar och farväl.

En äldre man stod några meter bort, med samma blick som hennes far en gång haft. Deras ögon möttes för en kort stund, och i hans nickning tyckte Anna sig ana ett slags tyst förståelse. En känsla av att alla som älskade denna stad var förenade, även om de aldrig bytte ett ord.

Anna började gå hemåt, men varje steg var fyllt av närvaro. Hon hörde barnens skratt från en gård som inte längre fanns, hon såg kvinnorna som bar matkassar uppför backarna i Masthugget, hon anade ljudet av hammarslagen från varven som en gång gett rytm åt hela staden.

När hon nådde sin port stannade hon. Hon log, för hon visste att man aldrig riktigt behövde leva en dag utan sin stad. Göteborg

*Ĉi tio estas fikcia rakonto, inspirita de
Gotenburgo.*

levde i henne, i hennes minnen, i allt hon bar
vidare.

*Detta är en fiktiv berättelse, inspirerad av
Göteborg.*

Viglaĵ maljunuloj – ŝerco de Josef Kříž

Paciento Johanson estis sesdekjara, do li iris al la kuracisto por kompleta kontrolo. Kiam la kuracisto finis, li diris: "Vi estas en tre bona stato. Mi ne trovis ion malbonan ĉe vi. Vi estos ĉi tie ĝis vi estos centjara. Kiom aĝa estis via patro kiam li mortis?"

Paciento Johanson respondis: "Mi ne diris, ke li jam mortis."

"Kaj kiom aĝa estas via patro kaj ĉu li estas ankoraŭ aktiva?"

"Jes, li estas 83-jara kaj kuras ĉiutage kaj regule dancas."

La kuracisto demandis surprizite: "Kaj kiom aĝa estis via avo, kiam li mortis?"

S-ro Johanson diris denove: "Mi ne diris, ke li mortis."

"Ĉu vi volas diri al mi, ke vi estas 60-jara kaj via patro kaj avo ankoraŭ vivas? Kion faras via avo?"

"Li naĝas dufoje semajne kaj ludas golfon ĉiun dimanĉon. Li estas 107-jara, kaj li reedziĝos venontmonate."

La kuracisto demandis mirigite: "Se li estas tiel maljuna, kial li volas edziĝi?"

Paciento Johanson rigardis la kuraciston en la okulojn kaj klarigis: "Mi ne diris, ke li volas, doktoro! Li devas ...!"

La franca Esperanto-kastelo Greziljono informas

Al niaj 3 instruistoj mankas lernantoj. Bonvolu aliĝi tuj! Vidu la faldfolion per la suba ligilo.

Ankaŭ elprintu la faldfolon por afiŝi en via klubejo aŭ por plusendi al viaj amikoj:

https://gresillon.org/IMG/pdf/reklamilo_autunas_printempas_interkant_2025-2026.pdf

E-poŝto: gresillon@gmail.com, retejo: www.gresillon.org

Pri la ekspansio de la angla je la kosto de la sveda

Om engelskans expansion på svenskans bekostnad

De Nätverket Språkförsvaret – Marde 30 sept

Aron Lund skribas en **Dagens Nyheter**:

"La populara aŭtoro, futbalamanto kaj prezidanto de la fanklubo de Björn Ranelid, Björn Ranelid, antaŭ nelonge reagis kun sankta kolero al la dungado de '**head of performance**' fare de la virina nacia teamo. "Kia sensencaĵo," li ekkriis en Aftonbladet (29/8)."

"Tio estas stulta, tio estas kontraŭprodukta kaj estas ankaŭ cedo al imperiismo en la senco, ke ni nun devus paroli angle kiam ni konversacias pri la svedaj naciaj teamoj."

Jes, la sveda estas en malbona stato. Legopovo ŝanceliĝas kaj instruistoj atestas, ke infanoj parolas la anglan en la lerneja korto. La fakto, ke kvinono de la loĝantaro nun naskiĝas eksterlande, estas nur parto de la klarigo, ĉar ne la araba aŭ la kurda lingvoj anstataŭigas la svedan – estas la angla. La kialo estas tutmondiĝo, aŭ eĉ pli simple: la interreto.

Svedaj gazetoj prizorgas la lingvon sub la superrigardo de **publishers**.

Firmaoj forlasas la svedan lingvon kiel laborlingvon, tezoj estas verkitaj en la angla, kaj lingvokonservistoj avertas pri perdoj de domajnoj, t.e, ke la sveda lingvo perdas terminologian terenon kaj fariĝas neuzebla en profesiaj kunteksto. Malbona cirklo ekestas: **Ju pli da spaco la angla okupas en difinita kunteksto, des pli la sveda aspektas malkonvena, nenecesa, banala kaj fremda.**

/Siv

Aron Lund skribas en **Dagens Nyheter**:

"Den folkkäre författaren, fotbollsälskaren och ordföranden i Björn Ranelids fanklubb, Björn Ranelid, reagerade nyligen med helig vrede på **att damlandslaget anställt en 'head of performance'**. "Vad är det för trams", utbrast han i Aftonbladet (29/8).

"Det är enfaldigt, det är kontraproduktivt och det är dessutom en eftergift till imperialismen i den betydelsen att vi nu ska prata engelska när vi konverserar kring de svenska landslagen."

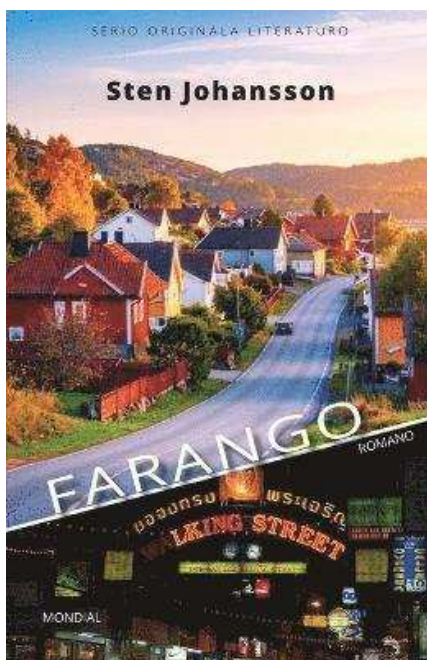
Ja, det står illa till med svenskan. Läskunnigheten vacklar och lärare vittnar om att barn talar engelska på skolgården. Att en femtedel av befolkningen numera är född utomlands är bara en del av förklaringen, för det är inte arabiska eller kurdiska som tränger ut svenskan – det är engelskan. Skälet stavas globalisering, eller ännu enklare: internet.

Svenska tidningar vårdar språket under överinseende av **publishers**.

Företag överger svenskan som arbetsspråk, avhandlingar skrivs på engelska och språkvårdare larmar om domänförluster, alltså att svenskan tappas terminologisk terräng och blir obrukbar i facksammanhang. En ond cirkel uppstår: **Ju mer plats engelskan tar i ett givet sammanhang, desto mer framstår svenskan som olämplig, onödig, töntig och främmande.**

/Siv

Nova romano de Sten Johansson – Farango

Nia sveda verkisto estas tre laborema. Li verkas kaj svede kaj esperante kaj kutime eldonas po romano por jaro. En la oktobra Revuo Esperanto mi trovis la jenan informon pri kio temas lia plej aktuala romano, kiu eldoniĝis en majo 2025:

Atentokapta romano pri sveda knabino kun radikoj kaj kontaktoj en Tajlando. La romano estas verkita el la vidpunkto de sveda timida admiranto.

Eldonejo Mondial, Novjorko, www.librejo.com

306 paĝoj. EUR 25,50.

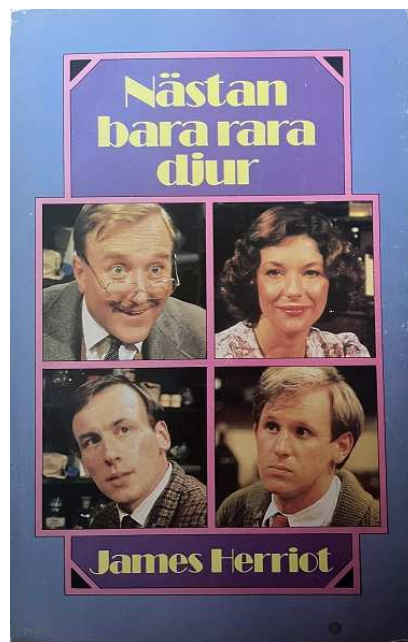
/ Siv

Preskaŭ nur ĉarmaj bestoj en la paŝtejo de nia Sinjoro! Nästan bara rara djur i vår Herres hage!

de Ingegerd Granat

Ni ĉiuj verŝajne iam legis en libro, kiun ni ne volis fini. Libro, kiu havas ĉion, la kolosa "Feel Good" ...

Por mi, tiu libro temis pri la bestokuracisto James Herriot, kiu naskiĝis la 3-an de oktobro 1916 en Sunderland, Britio, kaj mortis la 23-an de februaro 1995 en Thirsk.

Vi har väl alla någon gång läst i en bok som vi inte vill ska ta slut. En bok som har allt, en kollosal "Feel Good" ...

För min del handlade den boken om veterinären James Herriot som föddes den 3:e

Sed se ni frapus la ruĝan pordon de lia praktiko nuntempe, ni nun vidus ĝin restaŭrita kaj rekonebla el la filmoj kaj la eventoj prezentitaj en liaj libroj.

Ni sekvas la junan ambician viron, kiu ricevas praktikadon ĉe Siegfried Farnon, kiu tiam posedis la praktikejon. Siegfried estas memfida dando kaj vidvo, kies intereso pri bestoj direktiĝas al ĉevaloj. Se estas bovino, kiu bezonas esti akuŝita alte en la montoj, ofte estas la praktikanto James, kiu devas leviĝi en la fruaj horoj kaj ekvojaĝi sur malbonajn, ŝlimajn vojojn kun sennombraj pordegoj por malfermi.

Li ofte renkontas farmiston, kiu karakteriziĝas per la severa kampara vivo.

Siegfried havas fraton, Tristan, kiu sekvas liajn paŝojn kaj studas por iĝi bestokuracisto. Tristan estas feliĉa kaj afabla frateto, sed nekuracebla mallaboremulo. Biero en la loka drinkejo neniam estas malproksima kaj la notoj en la edukado li devas atendi.

Tamen, Tristan devas akompani James dum multaj vizitoj.

Sinjorino Hall faras la praktikan laboron en Skeldale House interne post la ruĝa pordo. Ŝi tenas ĉion kaj ĉiujn en ordo.

Vespermanĝoj kaj matenmanĝoj estas manĝataj en la agrabla manĝoĉambro.

Estas akceptejoj por akute malsanaj bestoj kaj oficejo kie fakturoj al la farmistoj estas skribataj.

Tricky Woo estas unu el tiuj bestoj, kiuj foje konsultas la praktikejon, kaj ĝuste Herriot mem estas la evidenta bestokuracisto se sinjorino Pumphrey povas decidi, tio estas ŝia

oktober 1916 i Sunderland och dog den 23:e februari 1995 i Thirsk.

Men om vi idag skulle knacka på den röda dörren till hans praktik, kan man nu se den som restaurerad och igenkännbar från filmerna och om händelserna som skildras i hans böcker.

Vi får följa den unge ambitiöse mannen som får praktikplatsen hos Siegfried Farnon, som då ägde praktiken. Siegfried är en självmedveten snobb och änkeman vars djurintresse pekar åt hästar. Är det någon ko som ska förlösas långt upp i bergen blir det ofta praktikanten James som får stiga upp på småtimmarna och på dåliga, leriga vägar med ett otal grindar som ska öppnas, ge sig iväg.

Ofta möter han då en bonde som är präglad av det hårda lantlivet.

Siegfried har en bror, Tristan, som går i hans fotspår och läser till veterinär. Tristan är en glad och snäll lillebror men en obotlig slarver.

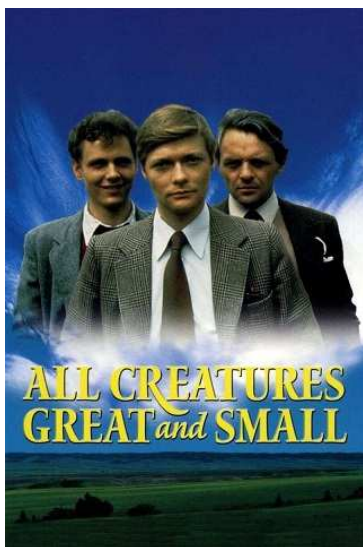
privilegio ĉar ŝi loĝas en kastelo kaj estas riĉa. Tricky Woo estas ĉarma pekinhundo, kiun la kastelsinjorino vidas kiel ion pli ol tio.

Fine, James Herriot edziĝas al Helen Alderton, kaj tra multaj libroj vivas feliĉan vivon en Thirsk, la urbo Darrowby de la rakonto.

Ĉiuj libroj estas haveblaj kiel aŭdlibroj en la sveda kaj angla lingvoj, kaj estus bonege se ili estus eldonitaj ankaŭ en Esperanto!

La filmoj, kiuj estis faritaj, estas mirindaj.

La libroj estas:

Se ili povus nur paroli
Ĉiuj miaj kvarpiedaj amikoj
La fluganta bestokuracisto
En la paŝtejo de nia sinjoro
Jorkŝiro en miaj revoj
Preskaŭ nur ĉarmaj bestoj

En öl på den lokala puben är aldrig långt borta och betygen i utbildningen låter vänta på sig. Tristan får dock slå följe med James vid många utryckningar.

Mrs Hall håller i det praktiska i Skeldale House innanför den röda dörren. Håller ordning på allt och alla.

Det äts middagar och frukostar i den trevliga matsalen.

Mottagning för akut sjuka djur finns och ett kontor där räkningar till bönderna skrivits.

Tricky Woo är ett sådant djur som av och till konsulterar praktiken och det är Herriot själv som är den självklare veterinären när Mrs Pumphrey får bestämma, det får hon för att hon bor på ett slott och är rik. Tricky Woo är en charmerande pekingeser som av slottsfrun ses som något förmer än så.

Till slut gifter sig James Herriot med Helen Alderton, och lever genom många böcker ett lyckligt liv i Thirsk, berättelsens Darrowby.

Alla böckerna finns som ljudböcker på svenska och engelska och det skulle ju vara väldigt roligt om de gavs ut på Esperanto också!

Filmerna som spelats in är underbara.

Böckerna är:

Om dom bara kunde tala
Alla mina fyrfota vänner
Den flygande veterinären
I vår Herres hage

La filmoj nomiĝas: Ĉiuj kreitaĵoj grandaj kaj malgrandaj (ĝi estis farita dufoje)

Ĉiukaze, la rakontoj de James Herriot estas absolute mirindaj!

Vizitu la muzeon pri Herriot en la urbo Thirsk en North Yorkshire.

Yorkshire i mina drömmar
Nästan bara rara djur

Filmerna heter: All creatures Great and small (har gjorts två gånger)

Hur som helst är James Herriots berättelser helt underbara!

El la revuo *Djurens rätt* n:ro 3, 2025

Från tidskriften *Djurens rätt* nr 3, 2025

La plej ofta birdo de Svedio – la kokino

Pli ol 100 milionoj da turbinokokidoj estas bredataj ĉiujare en Svedio. Multaj suferas pro doloraj vundoj kaj kreskas tiel rapide, ke ili apenaŭ povas stari. Ili estas devigitaj kreski 50-oble sian propran pezon en la daŭro de 35 tagoj. Se homa bebo kreskus samrapide, ĝi pezus 175 kg post 35 tagoj.

Sveriges vanligaste fågel – kycklingen

Över 100 miljoner turbokycklingar föds upp varje år i Sverige. Många lider av smärtsamma skador och växer så snabbt att de knappt kan stå. De tvingas att växa 50 gånger sin egen vikt under loppet av 35 dagar. Om en mänsklig bäbis hade vuxit i samma hastighet, hade den vägt 175 kg efter 35 dagar.

Djurens Rätt postulas finon al la ekstrema bredado de kokidoj.

Por la kokinoj

Djurens Rätt batalis por la kokinoj dum pli ol 50 jaroj. Ili laboris por ke kompanioj bojkotu la ovojn metitajn en kaĝoj.

La novaĵo, ke la produktado de elkaĝaj ovojn nun malaperis, estas festata. Ne plu kokinoj en kaĝoj!

La fakto, ke *Djurens Rätt* havas 50 000 membrojn kaj estas populara en sociaj retoj, verŝajne kontribuis al la bona rezulto.

Djurens Rätt kräver ett stopp för den extrema aveln av kycklingar.

För hönorna

För hönorna har Djurens Rätt kämpat i över 50 år. Man arbetade med att få företag att bojkotta buräggen.

Nyheten att burhönsproduktionen nu är borta firas. Inga mer hönor i burar!

Att Djurens Rätt har 50 000 medlemmar och är stora i Sociala medier, bidrog nog till det goda resultatet.

/Siv

"Limoj" – Gränser – eldonaĵo de Tidskriftsverkstan (La laborejo de revuoj)

Gränser – publikation av Tidskriftsverkstan

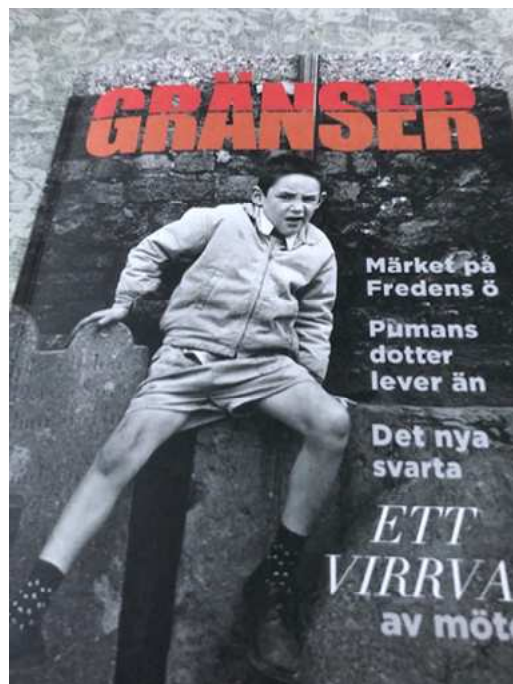
Ora Ĵurnalo membras en Tidskriftsverkstan kun starto de antaŭ kelkaj jaroj.

La pasintan jaron oni eldonis temanumeron pri la KLIMATO. La 25 membraj revuoj estis invititaj kontribui per artikoloj, kion ankaŭ Ora Ĵurnalo faris.

Ĉijare nia revuo – kiel la plejparto de la aliaj – havas nur mallongan prezentadon. Sed en la libreto ni vidas kelkajn konatajn personojn, ekz. **Monica Zak**, kiun ni per la revuo Väst-Sahara konatiĝis.

En fruaj numeroj de Ora Ĵurnalo, ni spegulis kiel Monica Zak inspiriĝis de diskonigita historio pri kiel 2-jara knabo, kiu malaperis de sia patrino dum dezerta ŝtormo, estis edukata de strutoj. La nomo de la libro svede, "Strutspojken", tradukita de **Carl-Olof Selander** en Esperanton: "La knabo, kiu ludis kun strutoj". Nur dek jarojn poste li estis kunigita kun sia familio. Evidentiĝis ke la libro havas grandan porcion da vero.

"La filino de la pumo ankoraŭ vivas" estis la sekva libro de Monica Zak. Ĝi temas pri kiel majaa indianoj el vilaĝo en Gvatemalo sukcesis eskapi masakron per fuĝo trans la limon al Meksiko. Sveda helpo poste helpis ilin

Ora Ĵurnalo är medlem i Tidskriftsverkstan sedan några år.

Förra året gav man ut ett temanummer om KLIMAT. De 25 medlemstidskrifterna inbjöds att bidra med artiklar, vilket också Ora Ĵurnalo gjorde.

I år är temat: **GRÄNSER**.

I år har Ora Ĵurnalo – som de flesta andra tidskrifterna – bara en kort presentation. Men

aĉeti kafbienon, kiun ili povis uzi por vivteni sin. Landlimoj povas malliberigi homojn, sed limoj, kiuj estas transiritaj, ankaŭ povas savi vivojn. La artikolo pri La filino de la pumo nun troviĝas en ĉi tiu numero de Tidskriftsverkstan.

Iam la gotenburga klubo havis viziton de norvega Gard Nergard.

Multaj en la Gotenburga esperantoklubo verŝajne memoras la norvegan violoniston Gard Nergaard, kiu kune kun la norvega gitaristo Michael Krumins amuzis nin. Mi aĉetis ilian albumon "Å legge på svøm".

Nun la norvega Gard transiris la limon kaj kune kun Albin Myrin kaj Sofia Hultqvist Kott, ambaŭ el Svedio, formis muzikgrupon kiu ĉefe ludas norvegan popolmuzikon. Ni vidos ĉu ili venos al Gotenburgo! / Siv

Unu jaro ĝis la elekto al la sveda parlamento – granda klimatmanifestacio en Gotenburgo

Resumo de la svedlingva artikolo en p. 20:

Ĉirkaŭ 900 personoj partoprenis en la manifestacio sur la stratoj de Gotenburgo. Susanna Arolin, el *Extinction Rebellion*, diras ke

i häftet såg vi några kända personer, t.ex. **Monica Zak**, som vi lärde känna tack vare tidskriften Västsahara.

I tidigare nummer av Ora Ĵurnalo, speglade vi hur Monica Zak inspirerades av en utbredd historia om hur en 2-årig pojke, som kom bort från sin mamma under en Carl-Olof Selander ökenstorm uppfostrades av strutsar. På svenska heter boken "Strutspojken", översatt av **Carl-Olov Selander** till Esperanto. På esperanto heter boken Pojken, som levde med strutsar. Först 10 år senare återförenades han med sin familj. Boken visade sig ha en stor portion verklighet.

"**Pumans dotter lever än**" blev Monica Zaks nästa bok. Den handlar om hur majaindianer från en by i Guatemala lyckades undkomma en massaker genom att fly över gränsen till Mexiko. Svenskt bistånd hjälpte dem senare att köpa en kafferanch, som de kunde försörja sig på. Gränser kan stänga in människor, men gränser som överskrids kan också rädda liv. Artikeln om Pumans dotter finns, nu i GRÄNSER.

Många i Göteborgs Esperantoförening, minns nog den norske violonisten Gard Nergaard, som tillsammans med norske gitarristen Michael Krumins underhöll oss. Jag köpte deras skiva "Å legge på svøm".

Nu har norrmannen Gard gått över gränsen och tillsammans med Albin Myrin och Sofia Hultqvist Kott, båda från Sverige, bildat en musikgrupp som främst spelar norsk folkmusik. Vi får se om de kommer till Göteborg!

/ Siv

Plej maldekstre: Gard Nergaard.

89 procentoj de la monda loĝantaro volas havi pli potencon klimatpolitikon. La cifero venas el internacia studo en kiu 130 000 personoj el 125 landoj partoprenis. La manifestacio estis aranĝita kunlabore de 15 organizaĵoj.

AKTSE

De Emelie Hultman, pastro en paroĥo Gällivare

Proksime al la limo de la Sarek-montaro, ĉe la bordoj de la lago Lájtávrrre, en la municipo Jokkmokk, kuŝas la malgranda montbieneto Aktse.

La familio Länta loĝis kaj vivtenis sin ĉi tie per ĉasado, fiŝkaptado kaj bredado de brutaro dum pluraj generacioj. La tero estas plena de malgrandaj ĉasaĵoj kaj fojnejo provizis furaĝon por la bestoj. Ekvizeto kaj karekso ankaŭ estis falĉitaj en la delto de Lájtávrrre por furaĝo.

Ekde 1976, la fojnoherbejo estas falĉita denove per falĉilo ĉiun someron. La fojnofalĉado konservas la biodiversecon de la herbeja flaŭro kaj konservas la malnovajn sciojn. Ĝi estas festa kunestado dum kelkaj

Alldeles på gränsen till Sareks högfjäll, vid stranden av sjön Lájtávrrre, i Jokkmokks kommun ligger det lilla fjällhemmanet Aktse.

Här har familjen Länta levt och försörjt sig på jakt, fiske och boskapsskötsel under flera

generationer. Markerna är fulla av småvilt och en slåttervall gav foder åt djuren. Man slog också fräken och starr i Lájtávrrredeltat för att få foder. Sedan 1976 slås slåtterängen på nytt med lie varje sommar. Lieslåttern håller ängsfloras biologiska mångfald vid liv och bevarar de gamla kunskaperna. Det är en festlig gemenskap under ett par dagar med slåtter och gott sällskap, öppen för alla som vill delta.

tagoj kun falĉado kaj bona kompanio, malferma al ĉiu, kiu volas partopreni.

La bieneto bele kuŝas en florantaj herbejoj, kie ranunkoloj, angelikoj kaj ŝtormĉapeloj disvastigas belecon dum somermezo. La populara migrovojo Kungsleden pasas preter Aktse, kaj la Sveda turisma asocio funkciigas tie montkabanon. La tri montoj Tjahkkelij, Nammásj kaj Skierffe formas la enirejon al la regiono Sarek kaj la valo Ráhpadalen.

Aktse signifas "naŭ" en la samea lingvo kaj la nomo devenas de granda karakteriza roko nomata "Aktsegállo", malnova oferloko situanta sur la montodeklivoj norde de la bieno. Laŭ legendo, naŭ ursoj, kiuj uzis la ŝtonon kiel vintrodormejon, estis mortigitaj tie dum la jaroj.

La plej proksima vojo estas 20 kilometrojn for, tamen multaj homoj venas ĉi tien por ĝui tion, kio estas eble inter la plej belaj vidaĵoj en nia lando. Se vi estas en Aktse, estas agrabla ekskurso iri supren laŭ la karakteriza monto Skierffe. De tie vi havas vidojn en multaj direktoj, super la lago Lájtávrrre, okcidente vi povas rigardi al Sarek kaj rigardi malsupren al la sankta monto Nammásj.

Hemmanet ligger vackert inbäddat av blommande ängsmarker, där smörbollar, kvanne och stormhatt sprider skönhet i midsommartid. Den populära vandringsleden Kungsleden går förbi Aktse, och Svenska Turistföreningen driver där en fjällstuga. De tre fjällen Tjahkkelij, Nammásj och Skierffe bildar porten mot Sarek och Ráhpadalen.

Aktse betyder "nio" på samiska och namnet kommer ifrån ett stort karakteristiskt stenblock som kallas "Aktsegállo", en gammal offerplats belägen på fjällåsen norr om hemmanet. Enligt sägnen har nio björnar, som använt stenen som ide, dödats där under årens lopp.

Närmaste bilväg är 2 mil bort, ändå tar sig många människor hit för att njuta av vad som kanske är bland de vackraste vyerna i vårt land. Är du i Aktse är det en fin utflykt att gå upp på det karaktäristiska fjället Skierffe. Därifrån har du utsikt åt många håll, över sjön Lájtávrrre, västerut kan du spana in mot Sarek och titta ner på det heliga fjället Nammásj.

Albumo

Jen estas kelkaj pliaj bildoj de la vojaĝo de Emelie al la norda pejzaĝo de Svedio. Mi ne volas ne montri ilin al vi. Estas io speciala pri la naturo de Norda Svedio, oni simple sentas sin tiel malgranda.

Här kommer lite fler bilder från Emelies resa i Sveriges Norrländska landskap. Ville inte undanhålla er dessa. Det vilar något speciellt över Norrlands natur, man blir bara så liten.

Multan dankon al Emelie Hultman, pastro en Gällivare, pro mirindaj bildoj kaj kompreno pri la granda mondo de Dio.

Svenska kyrkan
GÄLLIVARE-MALMBERGET

**Mediterranea
Esperanto-semajno**

La Mediteranea Esperanto-Semajno 2026 okazos de la 14-a ĝis la 21-a de marto 2026, same kiel lastajn jarojn en la hotelo Miléade en Les Issambres, apud la Mediteranea marbordo en Suda Francio

La semajno inkludos Esperantajn kursojn por tri grupoj kaj kompletan distran programon, kaj ekskurson por profiti la belan veteron de la Lazura Marbordo komence de la printempo.

Legu pli kaj aliĝu ĉe: <https://provenco.esperanto-france.org/2026-03-14-21-Mediterranea-312>